
Sprawozdanie z działalności Towarzystwa : Sprawozdania z działalności Wydziałów : Wydział I językoznawstwa i historii literatury

---

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 52, 123-124

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

na znaczenie zebrań ogólnych interdyscyplinarnych m.in. *Nauka i pseudonauka* — prof.dr Andrzej K. Wróblewski, *Co, myślą o problemach kultury języka* członkowie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego — prof.dr Jadwiga Puzyrina, które cieszyły się dobrą frekwencją i uznaniem uczestników.

8. Komisja stwierdza, że — o ile idzie o działalność wydawniczą — w roku sprawozdawczym ukazał się t. 47/48 „Rocznika TNW”, t. 49 jest w druku, t. 50 w korekcie.

9. Komisja wyraża uznanie dla działalności Zarządu TNW i podziękowanie p.mgr Janinie Aumillerowej za sprawne działanie sekretariatu i regularne wydawanie Komunikatu oraz p.doc. Leonowi Szymańskiemu za wzorowe prowadzenie ewidencji finansowo-księgowej.

d) Sprawozdania Komisji Zarządu

(Sprawozdania zostaną opublikowane w tomie 53).

3. SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI WYDZIAŁÓW

Wydział I językoznawstwa i historii literatury

a) Sprawozdanie z działalności naukowej

Przewodniczący: Janusz Siatkowski (czł. zw.)

Sekretarz: Paulina Pelcowa (czł. zw.)

Na początku roku władze Wydziału pozostawały w dawnym składzie: przewodniczący — prof. Zdzisław Libera, sekretarz — prof. Olgierd Wojtasiwicz, który zresztą z powodu choroby w ostatnim okresie musiał przerwać swą działalność. Na zebraniu administracyjnym Wydziału I dnia 20 lutego 1989 r. wybrano nowe władze: przewodniczący — prof. Janusz Siatkowski, członek zwyczajny TNW, sekretarz — prof. Paulina Buchwald-Pelcowa, członek zwyczajny TNW.

Członkowie Wydziału I spotkali się ośmiokrotnie na posiedzeniach naukowych z odczytami:

dnia 20 lutego 1989 r. — Barbara Bartnicka: *Stylizacja językowa w powieściach historycznych Henryka Rzewuskiego*;

dnia 20 marca 1989 r. — Roman Taborski: *Dwujęzyczność jako cecha charakterystyczna literatury Młodej Polski*;

dnia 17 kwietnia 1989 r. — Ewa Rzetelska-Feleszko: *Dzisiejsza sytuacja językowa na Łużycach*;

dnia 22 maja 1989 r. — Irena Dobrzycka: *Twórczość Muriel Spark na tle powojennej powieści angielskiej*;

dnia 19 czerwca 1989 r. — Elżbieta Smułkowa: *O językach narodowych w praktyce pogranicza polsko-białorusko-litewskiego* (streszczenia nie otrzymano);

dnia 16 października 1989 r. — Jerzy Axer: *Miejsce filologii klasycznej we współczesnej humanistyce*;

dnia 20 listopada 1989 r. — Renata Grzegorzczkova: *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy*;

dnia 18 grudnia 1989 r. — Janusz Pelc: *Jana Kochanowskiego 'świat fraszek'*. Zapowiedziany na 16 stycznia 1989 r. odczyt Stefana Żółkiewskiego pt. *Kultura literacka w Polsce XX wieku* odwołano z powodu choroby referenta.

18 grudnia 1989 r. Wydział I podjął decyzję (w głosowaniu tajnym) o wystąpieniu z wnioskiem o przyznanie godności członka honorowego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego Czesławowi Miłoszowi.

Paulina Buchwald-Pelcowa

S T R E S Z C Z E N I A

Barbara Bartnicka

STYLIZACJA JĘZYKOWA W POWIEŚCIACH HISTORYCZNYCH HENRYKA RZEWUSKIEGO

Powieści historyczne Henryka Rzewuskiego (*Zamek krakowski*, *Rycerz Lizdejko*, *Adam Śmigielski*, *Zaporoziec*, *Listopad*, *Pamiętki Soplicy*) wykazują podobne cechy językowe i stylistyczne, niezależnie od epoki, na tle której osnuta jest ich akcja. Archaizacja języka polega w nich głównie na stosowaniu tzw. archaizmów rzeczowych, tzn. wyrazów oznaczających realia dawnego życia.

Na szczególną uwagę zasługuje stylizacja językowa w *Pamiętkach Soplicy*, które stanowią cykl opowiadań powiązanych tematycznie i kompozycyjnie w jedną całość. Fikcyjny narrator posługuje się tu swobodnym tokiem gawędy, dla której charakterystyczne są dygresje, sygnalizowane swoistymi wskaźnikami językowymi, incipity typowe dla dłuższego monologu, wtrącone westchnienia, zdania wykrzyknikowe, pytania retoryczne, stałe związki frazeologiczne.

W innych powieściach historycznych Rzewuskiego występuje narracja trzeciosobowa, w której autor posługuje się zdaniami o budowie charakterystycznej dla literackiej normy języka pisanego XIX wieku. W partiach dialogowych zaś dochodzą do głosu elementy językowe, służące charakteryzacji postaci powieściowych pod względem ich pochodzenia i stanu, a także specyficzne cechy indywidualizujące język bohaterów.

Stylizacja językowa w powieściach historycznych H. Rzewuskiego (a szczególnie w *Listopadzie*) jest bardzo urozmaicona. W języku pisarza, który miał wśród współczesnych sławę wspaniałego gawędziarza, mistrza w opowiadaniu wypadków minionych, tkwi doskonałe źródło poznania języka mówionego najstarszej generacji przedstawicieli różnych warstw społeczeństwa polskiego, żyjącego na przełomie XVIII i XIX w.